

Edgar Morin (echte naam : Edgar Nahoum) is op 8 juli 1921 in Parijs geboren en is sinds de jaren 1950 een toonaangevend Frans socioloog en filosoof. Hij heeft alle grote crisissen van de voorbije honderd jaar meegemaakt - en niet alleen als toeschouwer. Op 10-jarige leeftijd verlies hij zijn moeder. Tijdens de Spaanse Burgeroorlog smokkelt hij voedselpakketten, tijdens de Tweede Wereldoorlog zit hij zelfs in het gewapende verzet.

Op weg naar zijn 100ste verjaardag ziet hij als één van de meest toonaangevende hedendaagse denkers van Frankrijk, de Corona/ Covid-pandemie als een hefboom voor een andere manier van leven. Tijdens de lockdown geeft hij samen met zijn (vierde) vrouw Sabah Abouessalam een boekje over de huidige crisis uit: “Changeons de voie - Les leçons du coronavirus.” (ISBN: 978-2207161869).

“Ik vond het opvallend hoe op een planeet waar alles en iedereen met elkaar verbonden is, elke natie staat plotseling weer op zichzelf terugplooit”, zegt hij. “De economische en digitale mondialisering die we hebben geschapen, heeft kennelijk geen échte solidariteit tussen mensen en volkeren tot gevolg.”

“Ik was verrast door de pandemie, maar in mijn leven ben ik gewend om het onverwachte te zien gebeuren. De komst van Hitler was voor iedereen onverwacht. Het Duits-Sovjet-pact was onverwacht en ongelooflijk. Het begin van de Algerijnse oorlog was onverwacht. De val van de muur. Ik leefde alleen voor het onverwachte en de gewoonte van een crisis. In die zin maak ik een nieuwe, enorme crisis door die alle kenmerken van de voorbije crisissen heeft. Dat wil zeggen, enerzijds prikkelt ze de vindingrijkheid op zoek naar een wijze van leefbare oplossingen en anderzijds worden we overspoeld door angst en opwellingen van mentale depressie.

“We zoeken allemaal naar de verlossing, maar we zien niet hoe. Je moet echter weten dat in de geschiedenis het onverwachte gebeurt en opnieuw zal gebeuren. We dachten dat we leefden in zekerheden, een stabiele wereld, voorspelbaar. We hadden geen benul van de nakende en mogelijke ontwrichting toen alles in een crisis begon te raken. We waren blind. Nu moeten we opnieuw leren leven met die factor onzekerheid. Dat houdt in: de moed vinden om het hoofd te bieden aan de chaos, om bereid te zijn aan de negatieve krachten ervan te weerstaan. Om tot iets nieuws te komen, heb je heel de cultuur van het verleden nodig.

“De crisis maakt ons tegelijk dwazer en verstandiger. De meeste mensen verliezen hun verstand, anderen worden helderder. De kruisverbanden tussen alle vormen van

kennis zien, in plaats van haar kunstmatig op te splitsen in afzonderlijke disciplines: daar hou ik van. Die manier van denken is uiterst geschikt om een crisis als deze, met haar vele onderling verbonden facetten - gezondheid, fysiologie, politiek, het existentiële - te benaderen. De crisis speelt in het voordeel van de meest dwarsdenkende personen. Ik zou willen dat juist zij de vindingrijke stuwende krachten worden om met helderheid van geest op zoek te gaan naar een nieuwe weg van de vrijheid. Dat ze zichzelf opdringen, ook al zijn ze nog steeds erg verspreid en machteloos. Wat ooit een marginale boodschap was, zal een historische kracht worden en de dingen veranderen. Dus is het zaak om overal te blijven prediken. We kunnen terecht verontwaardigd zijn, maar we mogen onszelf niet opsluiten in verontwaardiging.

“Er is iets dat we vergeten: meer dan twintig jaar geleden begon er een proces van achteruitgang in de wereld. De crisis van de democratie komt niet alleen voor in Latijns-Amerika, maar ook in Europese landen. De wedstrijd naar onbeperkt winstbejag gesteund op een alles beheersende en losgeslagen neo-liberalistische filosofie, is in alle landen aanwezig. Eveneens de ecologische crisis. De moderniteit stoelt op de gedachte dat het de lotsbestemming van de mens is om de natuur te beheersen. Sinds enige tijd verkeert die moderniteit - met haar ongebreidelde groei van winst, techniek en wetenschap, zonder nog de minste morele regulering - zelf in een crisis zoals nu. We moeten het vooral heel verstandig benaderen om ze te kunnen beheersen en te overwinnen. Anders zijn wij de slachtoffers.

“Vandaag zien we totalitaristische kenmerken gemeengoed worden. Dit is een crisis die niet kan worden vergeleken met die van de vorige eeuw. Via drones, mobiele telefoons, gezichtsherkenning kan men alles bewaken en opvolgen. Men heeft intelligente technologie om een controletotalitarisme te creëren. We moeten voorkomen dat deze methoden misbruikt worden om een totalitaire en onleefbare samenleving voor te creëren. De afzondering van mijn vrienden brengt mij al in verlegenheid.

“Wat kan/mag ik wensen aan de vooravond van mijn 100ste verjaardag? Ik wens iedereen kracht, moed en helderheid. We moeten strijden via kleine oases van liefde en broederschap.”

---oOo---

Voor meer, luister naar het 1 Uur 6 Min 21 Sec durend boeiend interview (in het Frans) via <https://www.bozar.be/nl/magazine/169362-edgar-morin>